

Naročnina za kraljevino
SHS
Mesečno 15 D. Letno 180 D.
Inozemstvo:
Mesečno 20 D. Letno 240 D.
Oglaš: enostopne mm vrsta
enkrat 50 para, večkrat popus

JUGOSLAVIJA

Plačano do:
Licealna knjižnica

Uredništvo:
Wolfova ulica 1/I. Telefon 360
Uprava:
Trg 8. Telefon 44
Plačati se ne vračajo.
Pri priložnosti znam
za odgovor.

Končni podpis sporazuma z Italijo GLEDE IZVRŠITVE RAPALSKÉ POGODBE. KONČNA IZPRAZNI- TEV DALMACIJE. OSTAJA ŠE RAZMEJITEV Z REKO.

Beograd, 5. oktobra. (Izv.) »Prav-
da« poroča, da sta včeraj podpisala v
Rimu zastopnika kraljevine Srbov, Hr-
vatov in Slovencev in kraljevine Italije
je sporazum glede izvršitve rapalske
pogodbe.

Beograd, 5. oktobra. (Izv.) Italijan-
ski listi obširno poročajo o podpisu po-
godbe, ki se tiče sporazuma med Italijo
in Jugoslavijo in izvršitve rapalske
mirne pogodbe. Imenovano pogodbo
je podpisal v strani Jugoslavije jugo-

slovanski poslanik v Rimu Antonijević,
s strani Italije pa podtajnik ministrstva
zunanjih poslov Tosti. Pogodba dolo-
ča, da morajo Italijani v petih dneh iz-
prazniti tretjo cono v Dalmaciji. Sedaj
preostaja še eno vprašanje, ki je tudi
zelo pereče, to je razmejitev med našo
državo in Reko. Da se to vprašanje
uredi, je sklicana za 12. t. m. komisija,
ki se bo bavila z ureditvijo tega vpra-
šanja: Fašisti se pripravljajo, da na vse
to odgovore z nasilji.

Spor med vlado in predsednikom skupščine.

VLADA PROTI TAKOJŠNJEMU SKLICANJU SKUPŠČINE. DR. RIBAR
V NEMILOSTI RADI UDELEŽBE NA ZAGREBSKEM KONGRESU.

Zagreb, 5. okt. (Izv.) »Slobodna
Tribuna« poroča iz Beograda: Včeraj
je bil predsednik narodne skupščine dr.
Ribar pri ministrskem predsedniku Pa-
siću v njegovem kabinetu. Konferirala
sta predvsem o sklicanju narodne
skupščine. Pri tej priliki je izrazil dr.
Ribar predsedniku vlade željo večine
poslancev, naj se parlament sestane
že 10. oktobra. Pašić pa mu je odgovoril,
da je vlada že določila sestanek na-
rodne skupščine in da ne gre, da bi se
dan otvoritve izpremenil. Dr. Ribar je

opozarjal Pašića na resni zunanje-po-
litični položaj, v katerem se nahaja dr-
žava in je zahteval, naj se narodna
skupščina čimprej sestane. Ministrski
predsednik pa je ponovno izjavil, da ne
more izpremeniti sklopa vlade. V na-
daljnjem poteku razgovora je Pašić iz-
razil dr. Ribarju svojo nezadovoljnost,
ker se je predsednik narodne skupščine
udeležil kongresa javnih delavcev v
Zagrebu in je dejal, da je to dejstvo
napravilo v političnih krogih v Beogra-
du zelo neprijeten vtis.

PRIČEVIČEVA INTRIGA: VLADA ODREDILA VOLITVE NOVEGA
SKUPŠČINSKEGA PREDSEDSTVA.

Beograd, 5. okt. (Izv.) Ministrski
predsednik Pašić je obvestil predse-
dnika narodne skupščine dr. Ribarja, ko-
ga je le-ta posetil včeraj v njegovem
kabinetu, da je ministrski svet sklenil
na eni svojih zadnjih sej, da se mora
glede sklicanja narodne skupščine po-
stopati strogo v duhu ustave. Zato bo
s kraljevim ukazom zatvorjeno letošnje

zasedanje narodne skupščine dne 17. t.
m., 20. oktobra pa se odpravi s kraljevim
ukazom novo zasedanje na podlagi čle-
na 77 ustave predsedništvo parlamenta
in sicer predsednik, podpredsedniki in
tajniki. Od obstoja koalicije in sedanje
vlade bo odvisno, ali bo narodna skup-
ščina nadaljevala svoje delo, ali pa bo
odgojena do sestave nove vlade.

Kronski svet radi kraljeviča Gjorgia.

ŠE EN ZADNJI OPOMIN KRALJEVIČU GJORGJU, DA IZPREMENI
SVOJE ZADRŽANJE. PODATKI O NJEGOVI APANAŽI.

Beograd, 5. oktobra. (Izv.) Danes
od 11. dopoldne do 1.45 popoldne se
je vršila na dvoru seja ministrskega
sveta pod predsedstvom kralja Alek-
sandra. Po seji je izdal minister za
notranje zadeve Timotijević nastopni
komunik: Danes se je vršila pod pred-
sedstvom Nj. Vel. kralja na dvoru seja
ministrskega sveta na predlog vlade,
naj se skliče kronski svet in da sklepa
na podlagi določb dvorne statute v
zadevi kraljeviča Gjorgia. Nj. Veličanst-
vo je izrazilo željo, naj pred nadalj-
nim korakom pozove celokupna vlada
da enkrat princa in naj ga opozori na
posledice, ki bi izvirale zanj iz njego-
vega sedanjega zadržanja. Pred sklica-
njem kronskega sveta naj vlada še en-

krat vpraša kraljeviča, ali želi še na-
dalje ostati član kraljevske hiše in iz-
polnjevati obveznosti, ki iz tega zanj
izvirajo. Kalj vztraja še nadalje na tem,
da se kraljeviču Gjorgju kot članu kra-
ljevske hiše za oni čas, ko biva v do-
movini, razen apanaže, ki jo dobiva od
vlade v znesku letnih 148.000 franco-
skih frankov, izplačuje iz dvorne bla-
gajne (kraljeva civilna lista) po 600.000
dinarjev na leto. Ako pa se princ na-
haja v inozemstvu, naj dobiva na leto
po 365.000 francoskih frankov in po
230.000 dinarjev (iz kraljeve civilne li-
ste) razen apanaže v znesku 148.000
francoskih frankov, ki jo prejema od
vlade.

Demokratska stranka za Davidoviča.

KRAJEVNI ODBORI DEM. STRANKE KRENILI NA STRAN DAVIDO-
VIČA. ODGOVORNOST ZA RAZKOL PADE NA PRIČEVIČEVA.

Zagreb, 5. oktobra. (Izv.) »Slo-
bodna Tribuna« javlja iz Beograda: V
poročilih, ki jih prejema glavni odbor
demokratske stranke o konferencah in
zborovanjih, ki jih prireajo krajevni
odbori stranke po raznih krajih drža-
ve, se zahteva, naj se razmere v demo-
kratski stranki usmerijo v zmislu načel
predsednika stranke Ljuba Davidoviča.
Zato je bila sklicana snovi seja glavne-
ga odbora demokratske stranke v ured-
niških prostorih »Demokratije«. Ta od-
bor je sklenil, naj se vodstvo stranke

ne izpremeni, ker je mnenja, da ne gre
za načelne razlike med voditelji, ampak
le za razlike v naziranjih glede
taktike. Na ta način se je predsedni-
ku demokratske stranke Ljube Davido-
viču zopet izrazilo zaupanje. Na to sta-
lišče se bo najbrže postavila tudi seja
kluba in glavnega odbora in tako dala
Davidoviču zadoščenje. Ako pa pride
do razkola v demokratskih vrstah, pa-
de odgovornost na ministra prosvete
Svetozarja Pričevića.

Dr. Ribar o reviziji ustave.

REVIZIJA NE POMENI FEDERACIJE ALI AVTONOMIJE, MARVEČ
OBLASTNE SAMOUPRAVE V NEDELJENI SLOVENIJI IN HRVATSKI

Beograd, 5. okt. (Izv.) Predsednik
narodne skupščine dr. Ribar je na
vprašanje nekega dopisnika, kaj misli
o zagrebskem kongresu javnih delav-
cev, izjavil, da ima o njem zelo dobro
mnenje in da bo imel jako dobre po-
sledice. »Kot predsednik narodne skup-
ščine«, je dejal dr. Ribar, »sem šel v
Zagreb, da se na licu mesta informiram

o pravem stanju razmer. Kako naj sicer
pravilno informiram najvišjega činite-
lja o položaju v deželi? Danes se splo-
šno misli, da oni, ki zahteva revizijo
ustave, deluje za federacijo, konfede-
racijo ali avtonomistično ureditev dr-
žave. To so pa popolnoma napačni na-
zori.«

DEŽELA, KJER POZIVAJO NA PRO-
STVOLNO VOJNO SLUŽBO.

Atene, 5. okt. (Izv.) Kakor poro-
ča Reuterjev urad, je izdal vojni mi-
nister poziv na vse moške, ki še niso
mobilizirani, naj se prostovoljno javijo
v službo domovini, dokler se ne konča
vojna.

VENIZELOSOVO PRIZADEVANJE ZA
TRAKIJO.

London, 5. okt. (Izv.) Kakor poro-
čajo tukajšnji listi, si bivši grški mi-
nistrski predsednik Venizelos predvsem
prizadeva, da ohrani Trakijo Grški. —
Angleški politični krogi mu gredo baje
zelo na roko.

RADIKALCI O UREDITVI VLADNE KRIZE.

Beograd, 5. oktobra. (Izv.) Poroče-
valec »Slobodne Tribune« je imel vče-
raj priliko, priti v stik z nekaterimi
uglednimi radikalnimi poslanci. Po iz-
javi teh gospodov vlada v radikalnem
klubu nedeljeno naziranje, da je treba
prelomiti z današnjo koalicijo, ker ne
škoduje samo radikalni stranki, ampak
tudi državi sami. Radikalci so bili pri-
morani odgoditi krizo do 10. oktobra,
ker ne morejo najti trenutno nobene
druge kombinacije, razen današnje
koalicije. Ako pa pride na seji demo-
kratskega kluba, ki se vrši 10. oktobra
do razkola v demokratski stranki, kar
je zelo verjetno, bodo zahtevali radi-
kalci od demokratov za vsako ceno mi-
nistrstvo za notranje stvari. Od ugo-
ditve te zahteve bo odvisen ne le obstoj
vlade, ampak tudi obstoj koalicije. De-
mokrati nečejo, da pride o tej stvari
kaj v javnost pred sestankom glavne-
ga odbora. Ako pa ne pride do razkola
v demokratski stranki in ako namera-
vajo radikalci izvajati posledice zara-
di zahteve po tem resortu, bodo baje
demokrati pripravljeni popuščati in pre-
pustiti radikalcem ministrstvo za no-
tranje posle.

ZEMLJORADNIKI PRI PAŠIČU RADI DALMATINSKIH KMETOV.

Beograd, 5. okt. (Izv.) Zemljoradni-
ški poslanci, ki se nahajajo v Beogradu
so imeli včeraj sejo, na katero so bili
nujno pozvani vsi poslanci zemljoradi-
niškega kluba. Zahtevali so od minist-
skega predsednika Pašića, naj jih sprej-
me. Tej želji bo predsednik vlade naj-
brže danes ugodil. Pri tej priliki mu
bodo zemljoradniki izročili resolucijo v
zadevi agrarnega vprašanja v Dalmaci-
ji, kakor tudi ultimatum glede razvelja-
vanja naredb iz dne 4. septembra.

NEGOGLASJE Z ROMUNIJO RADI CERKVENIH IN ŠOLSKIH VPRA- ŠANJ.

Beograd, 5. okt. (Izv.) Danes do-
poldne se je nadaljevala konferenca
med jugoslovansko in romunsko dele-
gacijo o rešitvi nekaterih cerkvenih in
šolskih vprašanj. Romunska delegacija
je danes nadaljevala poročilo o svojih
predlogih. Kakor se doznava, so Ro-
muni sedaj svoje predloge izpremenili,
vsled česar bodo težko sprejeti. Iz tega
se vidi, da ta konferenca nabrže ne bo
imela pozitivnega uspeha.

KRALJEVA UDELEŽBA PRI PRO- SLAVI BITKE NA KUMANOVEM.

Beograd, 5. okt. (Izv.) Kralj Alek-
sander in kraljica Marija sta sklenila,
da se udeležita svečanosti povodom
desetletnice bitke pri Kumanovem in
ustoličenja patriarha v Peči.

NAŠI DELEGATI ZA RAZDELITEV DUNAJSKIH ARHIVOV.

Beograd, 5. okt. (Izv.) Vlada je pre-
jela povabilo avstrijske vlade, naj po-
šlje na Dunaj delegacijo h konferenci, ki
se začne dne 16. t. m. in ki se bo ba-
vila z razdelitvijo arhivov in umetnin,
ki pripadajo na posamezne nasledstve-
ne države. Naša vlada je določila kot
jugoslovanske delegate dr. Stanoja Sta-
nojevića in dr. Vladimirja Čorovića iz
Beograda ter dr. Ferda Šišića in dr.
Josipa Nagya iz Zagreba. Delegata iz
Ljubljane bosta imenovana pozneje.

Borzna poročila.

Curih, 5. oktobra. Berlin 0.25, New-
York 535.25, London 23.68, Pariz 40.875
Milan 22.875, Praga 17.85, Budimpešta
0.22, Zagreb 1.875, Bukarešta 3.25, Var-
šava 0.06, Dunaj 0.0075, avstrijske kro-
ne 0.00875.

Berlin, 5. oktobra. Dunaj 3.08, Bu-
dimpešta 89.88, Milan 912.55, Praga
7390.75, Pariz 16.254.65, London 9588,
New York 2137.32, Curih 40.199.65.

Praga, 5. oktobra. Dunaj 0.03875,
Berlin 1.39, Rim 123.25, Budimpešta
1.125, Pariz 221.75, New York 29.175,
Curih 546, avstrijske krone 0.03875, ita-
lijanske lire 122.25.

Zagreb, 5. oktobra. Devize: Dunaj
0.0855—0.0905, Berlin 3—3.30, Amster-
dam 2460—0, Bruselj 460—0, Budimpe-
šta 2.45—2.75, Bukarešta 41.50—42.50,
Italija 262—272, London 275.50—281.50,
New York 63—64, Pariz 477.50—482.50,
Praga 206.50—209.50, Solija 40—0, Svi-
ca 1181—1191, Varšava 0.95—0. Valu-
te: ameriški dolarji 61.50—63.50, av-
strijske krone 0.087—0, českoslovaške
krone 203.50—206.50, francoski franki
472.50—477.50, nemške marke 3.05—0,
romunski lei 41.50—0, švicarski franki
1170—1180, italijanske lire 264—268.

Nasilje.

Ne bomo danes govorili o nasilju, ki se godi danes enemu ali drugemu
družabnemu razredu od drugega razreda. Spregovoriti hočemo samo
besedo o nasilju kot sredstvu za doseg enega ali drugega političnega cilja.

Uporaba nasilja za izpremembo političnih razmer se izraža v revoluciji.
Revolucija je lahko narodnostnega, strankarsko-političnega, ali pa socialno-
političnega značaja. V vseh slučajih brez izjeme pa se mora revolucija vršiti
po gotovih zakonih in morajo biti dani zanj gotovi predpogoji. Če ti predpogoji
ne obstajajo in če greš revolucija v svojem poteku proti zakonu, po katerih
bi se morala razviti, mora prej ali slej sprnjeti v nič. Ali ne doseže svojih
idejnih, ali ne doseže svojih materialnih ciljev. In oboje je za uspeh vsake re-
volucije enake važnosti.

Ravnokar smo doživeli strankarsko-politično revolucijo na Grškem. Kralj
je moral odjadrati v inozemstvo in ko je hotel zasedeti prestol njegov sin, je
izbrahnila revolucija, ki je spremenila Grško v republiko. In vsa, dasi nasilna
sprememba političnega položaja, se je izvršila skoro brez nasilja. Vsaj nobena
vest ne ve poročati o kakem večjem krvopreliju.

Lahko postavimo to revolucijo za tipičen zgled procesa vsake revolucije.
Ko je pred časom moral oditi Venizelos, gotovo največji grški državnik, v tu-
jino, da je napravil prostor kralju Konstantinu, takrat se ni izbral v Grčiji
vpliv moza, ki je vedel, kaj hoče. Dasi je bil on prenat, so vendar ostali doma
njegovi pristaši, ki so se tudi nadalje borili za njegove in svoje ideale in cilje
in ki so samo čakali na ugoden trenutek, da jih uresničijo. Propagirali so svoj
program od moza do moza, osvajali si duha za duhom in ko so grški porazi
ustvarili v vsem grškem narodu nezadovoljstvo z obstoječim režimom in s tem
ugodno ozračje za državni prevrat — revolucijo —, so Venezelisti udarili. Ker
je narod čutil z njimi, ker je bil na ta prevrat duševno pripravljen, ker je revo-
lucija visela takorekó že v zraku, je revolucija tudi morala uspeti.

Ze ta primer zadostuje za dokaz, da more v polni meri uspeti revolucija,
ki se opira na nasilje, samo takrat, če je preje bila izvedena duševna revolucija.

Z drugimi besedami: uspeti more in mora samo revolucija večine proti manjšini.
Isto vidimo tudi v veliki francoski revoluciji. Tudi tukaj je bil tevdalni
sistem že popolnoma trhel in skupaj ga je držala samo še sila. Meščanstvo, ki
je vodilo revolucijo proti tevdalni gospodi, je bilo namreč duševno popolnoma
pripravljeno. Na strani meščanstva je stal tudi ves proletarijat, katerega je me-
ščanstvo z lepo zvanečimi gesli pridobilo zase. Revolucija je uspela popolnoma
in niti kri ne bi bila tekla, da se niso zmagovalci upijali svoje lastne zmagave.

Lahko bi našli še mnogo vzgledov iz zgodovine, pa mislimo, da sta nave-
dena dovolj tipična za dokaz, da nasilje manjšine proti večini ne more uspeti,
vsaj za trajno ne, in da je vsa prelita kri v duševno nepripravljeni revoluciji
prelita zaman.

Današnji družbi grozi sedaj samo ena velika revolucija: socialna revo-
lucija izpeljana po vzorcu ruskega boljševiškega prevrata. Se sedaj se namreč
naidejo ljudje, ki mislijo, da se da današnja družabna oblika izpremeniti z na-
siljem brez predhodne duševne revolucije, ki mora zagrabiti večino. Se sedaj
sanjajo nekateri ljudje o nasilnem prevratu k drugi družabni formi, ne da bi
pri tem mislili na potrebo prejšnjega duševnega socialnega zrevolucioniranja
ljudskih mas. Pozabljajo pač, da nasilje lahko samo pometa s starim in trhlím,
s smetmi, ki so ostale od prejšnje oblike, da pa revolucija nikdar ne more
vsvarjati nekaj novega, niti uveljaviti za trajne ideje manjšine. Nasprotno!
V takem slučaju povzroči nasilje le hujše protinasilje, vsaka revolucionarna
akcija le stokrat krutejšo reakcijo. Zato nam je dala žalosten vzgled naša so-
seda — Mađarska.

Te vrstice smo napisali na naslov onih, kateri se iz obupa nad našimi, de-
loma res desolantnimi razmerami, potapljaajo v razmišljanje o nasilni revo-
luciji, ki naj pripelje k zboljšanju naših socialnih razmer. Naj se zavedo brez-
uspešnosti svojega dela, naj se zavedo, da bi vsaka njihova akcija rodila po-
današnjimi pogoji le najostrejšo protiakcijo — reakcijo — in naj gredo raje na
pozitivno delo vzgojevanja duševnega življenja, katero edino more prinesiti
našemu ljudstvu in naši državi boljšo bodočnost.

Potek konference v Mudanliji.

Carigrad, 5. okt. (Izv.) Pri otvoritvi
konference v Mudanliji je angleški vr-
hovni komisar general Harrington naj-
prej našel poglavitne predmete, ki naj
pridejo na dnevni red konference. Nato
je potrdil Ismed paša, da je angorska
vlada zavezniško noto načeloma spre-
jela. Konferenca se je nadalje bavila s
predlogom generala Charpyja glede
upravno-tehničnih dogovorov.

PRVI SPOR NA KONFERENCI V MU- DANLIJI.

Carigrad, 5. okt. (Izv.) Ismed paša
zahteva, da se opusti kontrola zavez-
nikov nad Trakijo, čim prevzame tam-
kaj oblast turška uprava. Dalje pred-
laga, naj se ob Marici nameste antant-
ne čete, da lahko za vsak slučaj posre-
dujejo. Generali antantnih armad so iz-
javili, da morajo o vseh upravnih od-
redbah, katere predlagajo Turki, skle-
pati prizadete države.

KONVENCIJA GLEDE TRAKIJE, CA- RIGRADA IN MORSKIH OŽIN.

Pariz, 5. okt. (Izv.) Vojaški protokol
ki je bil podpisan na krovu francoske

vojne ladje »Edgar Quinet«, obsega šest
členov. Prvi trije členi se nanašajo na
Trakijo, njeno izpraznitev, njene meje
in njeno vrnitev. Četrta se bavi z nev-
tralnim pasom, peti z izpraznitvijo Ca-
rigrada, šesti pa vsebuje določbe o ko-
rakih, ki naj se napravijo proti Grkom,
ako bi odklonili izvedbo zahtev tega
protokola. Kemalistična vojska bo vko-
rakala v Trakijo, ko bo sklenjen mir.

Pariz, 5. oktobra. (Izv.) Agence
Havas poroča iz Carigrada od danes,
ob 11. dopoldne: Francoski vrhovni ko-
misar sporoča, da so zavezniški gene-
rali včeraj dopoldne izročili Ismail pa-
ši besedilo skupne konvencije, ki je
sestavljena v duhu čim večje naklonje-
nosti. Ismed paša je popoldne glede
raznih točk stavil precej kategorične
pomisleke, o katerih razmotrivalo za-
vezniki v skupni želji, da se turški in-
teresi spravijo v sklad z najmanjšo me-
ro neobhodno potrebnih jamstev. Upa
se, da se bo danes dosegla zadovoljiva
rešitev tega vprašanja. Grški delegati
so dospeli snoci semkaj in so stopili z
zavezniki v stik.

ZNIŽANJE DELAVSKIH MEZD NA ČESKEM.

Praga, 5. oktobra. (Izv.) Lastniki
predilnic in tkalnic so sklenili znižati
meze delavcem za 30 odstotkov, ki
naj stopi v veljavo 15. t. m. Delavci so
sprejeli to znižanje.

TUDI POLJSKA BO JAMČILA ZA AVSTRIJO.

Zeneva, 5. okt. (Izv.) Oficialno se ni
ničesar znanega, v kako visokem zne-
sku se bo Švica udeležila jamstva za

kredit Avstriji. Menijo pa, da prevza-
me Švica 4 odstotke garancij za poso-
jilo. Poljska vlada je pripravljena pre-
zeti 10 odstotkov jamstva za avstrijsko
posojilo.

NOV GRŠKI POVELJNIK V TRAKIJI.

Pariz, 5. oktobra. (Izv.) »Informa-
tion« poroča iz Aten, da je bil general
Nider imenovan za poveljnika grških
čet v Trakiji.

Revizija ustave sedaj ali pozneje.

Toda kot trezni ljudje si moramo biti na jasnem, da revizija ustave danes, ko stoji naša država pred tolikimi težkimi nalogami, ne sme postati centralno vprašanje jugoslovanske politike.

»Jutro« 5. okt. 1922.

Predvsem načelna ugotovitev: o vprašanju revizije ustave ne smemo razpravljati s strankarskega stališča, marveč samo z ozirom na državni interes. Vsaka stranka služi državi in ne osebam, ki jo sestavljajo. Proti smotru stranke same bi torej bilo, ako se zapostavlja blaginja in napredek države.

Predno preidemo k samemu vprašanju o »reviziji ustave sedaj ali pozneje«, se je sporazumeti še v nekem drugem oziru. Ne smemo tretirati tega vprašanja iz meritornega stališča, to se pravi, iz stališča, kdo ima prav. Tako razpravljanje spada v akademično revijo in so v to poklicani predvsem znanstveniki. Za to poprišče znanstvenega raziskovanja velja tudi, da so vse ustave dobre in pravilne, da pri ustavi ne odloča teoretična zaokroženost njenih paragrafov, marveč samo pozitivna ali negativna funkcija, ki jo vrši v danem narodu in državi. Ustava je dobra, čim se o njej v narodu in državi ne razpravlja več, z drugimi besedami, čim je uspela odpraviti nesoglasje in nezadovoljnost večine naroda s temeljnimi državami in upravnimi zakoni. Če pa tega smotra, ki smo ga mimogrede rečeno, poljudno izrazil, ustava ne doseže, če nasprotno vse notranje življenje naroda in države krene na bojno polje ustavnega razdora, tedaj ni dosegla svoje pozitivne funkcije.

V tem oziru se mora torej priznati, da je že danes pogrešno govoriti o tem, ali sme ustavno vprašanje postati centralno vprašanje jugoslovanske politike. To vprašanje je že davno delfa eto to, kar bi nekateri hoteli, da je samo na papirju. Ustavno vprašanje je že v masah, ono deluje na Hrvatskem, na Slovenskem, v Bosni, deloma celo v Makedoniji kot zadeva dobre uprave. Najboljši dokaz za to je činjenica, da se radikalnodemokratska koalicija, ki je bila sklenjena, da se sprovede ustava in da se realizirajo njeni izvršni zakoni, ne more držati več. In sicer radi tega, ker ne nastopi usodno poti brezobzirnega boja proti strankam, narodu in osebam, ki ž njo niso zadovoljne. Zakaj bi sicer odlični demokrati hoteli na zagrebški kongres, zakaj bi radikalni zbori zavračali sedanjo koalicijo?

Boj za ustavno revizijo se ravno vodi iz prepričanja, da bi že konec ustavnega razdora v jugoslovanskem narodu, da bi se že enkrat mogel narod v svoji večini posvetiti dejanskim problemom državnega in kulturnega življenja, da bi že krenili na pot kulture.

negi, socialnega, gospodarskega in političnega ustvarjanja, na katerem se nahajajo recimo zapadne demokracije. Tam ni borbe za ustavo, tam je kvečjemu prepričanje v delo za resničnimi potrebami sodobnega človeka. Ravno zato torej, da se naša država čim prej konsolidira, da čim prej izloči ustavne prepire, je potrebno postaviti in vsestransko rešiti to neizogledno našega mladega sožitja.

Končno, kdo nam jamči za to, da se položaj naše države ne bo kompliciral v bodočih desetletjih, da se ne bodo posebno mednarodne prilike okoli naše mlade države poostrele in da bi zavlačevanje ustavne krize na bodoča desetletja ne postalo lahko usodopolno za obstoj cele države.

Revizija ustave tudi ni zgolj vprašanje strankinih programov in medsebojnih kompromisov med posameznimi državnimi strankami. Revizija ustave je najboljši politično sredstvo države, da si sanira svoj notranji položaj, da se ozdravi, da končno zloži tiste sile, ki navidezno ali dejansko nastopajo proti njej in razvoju države. Take sile so pač danes na delu, z zgolj političnimi in agitacijskimi sredstvi jih danes ni moči rkloniti. Revizija ustave bo torej uničila stranke z državnopravnimi programi.

To smo rekli iz stališča države. Končno ne vidimo, zakaj bi teh momentov ne mogla upoštevati tudi demokratska stranka, ako hoče nositi naslov državne stranke. Biti državna stranka pomeni ravno, da se vodi javno mnenje in pa razmerje političnih sil v narodu na ta način, da se ustvarja od slučaja do slučaja, od vladnega kabineta do vladnega kabineta razpoloženje v javnosti in med političnimi krogi, ki ohranja in ozdravlja državo. Današnja vladna koalicija, oziroma taka koalicija, kakor jo zahtevajo intrinzični pristasi skrajne desnice demokratske stranke, pa deluje naravnost obratno. Ona hoče, da se javno mnenje, da se večina naroda, da se inteligenca nasilno podvrže režimu, ki je tudi iz meritornega stališča za napredek države kvaren.

Slovenstvo in hrvatsko so danes sile. Upoštevajmo jih in hvalimo boga, da se te sile dajo paralizirati z enostavnimi pokrajinskimi upravami. Pravimo namenoma paralizirati, kajti v svojem bistvu so to velike kulturne zajednice, katerih nadaljnji razvoj v skupni državi bo sam od sebe šel v smeri koncentracije, z drugimi besedami v pravcu poglobljene kulturne in jezikovne vzajemnosti.

Žrtvujemo ambicije vladanja in trohle ustavne paragrafe ter ozdravimo državo z revizijskim lekom, ki je nedolžen in v sedanjem trenutku v resnici državo tvoren, kakor noben drug.

Trakija in mi.

Včerajšnji dan je prinesel pomembno brzojavko iz Sofije. Bolgarska se je izjavila, da hoče izpolniti vse naše zahteve, ki smo jih svojočasno stavili glede četaških neredov na naših obmejnih krajih v Makedoniji. Kot protuslužbo pa nas Bolgarska prosi, da bi podpirali njene zahteve po avtonomiji Trakije in Odrina. Brzojavka oziroma bolgarski priatek na naše zahteve je torej pomemben, ker vemo, s kako tmglovaostjo se je naša slovanska sosedinja svojočasno upirala našim predlogom in da je tedaj zadevo spravila celo pred sejo društva narodov. Naša država ni izšla v takratnem boju kot zmagovalka. Njen prestiž je celo utrpel škodo, ker je svet društva narodov odločil, da se moramo z Bolgarsko sporazumeti in da bi šele v brezuspešnem slučaju vzeli zadevo v lastno rešitev. Naše časopisje

je tedaj svarilo vlado, naj se pobota z Bolgarsko. Ostalo je pri diplomatski notii, na katero je sedaj Bolgarska odgovorila s pristankom. To je vsekakor razveseljivo dejstvo in na našem zunanjem ministru je, da končno javno izloči sporne točke, ki se tičejo macedonskih četaških neredov. Obenem naj naše zunanje ministristvo porabi sedanjo priliko in skuša iti bolgarski zahtevi po avtonomiji Trakije in Odrina na roko. Jugoslavija in Bolgarska sta navezani ena na drugo. Sploh si ne moremo misliti zdravega razvoja naše zunanje politike, ako ne stremi za tem, da se vzpostavijo z Bolgarsko najprej redni prijateljski odnosi, nato pa prava slovanska vzajemnost. Čim bo to doseženo, postane naša država velesila v srednji in južni Evropi. Sedaj, ko je likvidirano macedonsko vprašanje, ni tudi no-

benega razloga, da se z Bolgarsko razvijamo. Obenem pa je tudi v največjem interesu same Makedonije, da se kanalizira zanimanje bolgarske javnosti na avtonomno Trakijo in Odrin. Na ta način bo Bolgarska imela zadosti opravka z nacionalističnim delovanjem v navedenih pokrajinah in bo pustila Makedonijo pri miru. Tako bo poslednja dobila čas, da se organično in nemoteno spoji z jugoslovanskim upravnim in kulturnim življenjem. Naša zunanja politika mora biti slovanska. Na-

pram Bolgarski pa še posebej, ker bo morali s to državo preiti ali slej tvoriti tesno politično in tudi kulturno alijanso. Sedaj je orijentsko vprašanje na dnevnem redu in prilika je tu, da se naše zunanje ministristvo udeleži v slovanskem pravcu. Logično je, da privoščimo Trakijo ne samo iz »macedonskih« ozirom Bolgariji nego tudi iz splošnih slovanskih, ker nam je ljubše, da to zemljo osvoje Bolgari, nego neki Turki in Grki.

žito ali pa uporabiti in izdati svoj težavirani denar, da mora kriti svoje potrebnosti za jesen. Na ta način je vlada prišla mnogo bližje svojim ciljem.

Proti tej tendenci pa se mnogi borijo, ker ne poznajo dejanskega položaja. Ne smemo pozabiti, da bo imel od dviga dinarja v prvi vrsti korist poljedelec, ker se nahaja največ ban-kovcev v žimnicah in predalih kmetiškega prebivalstva.

Ugodni preobrat se že občuti. Cene padajo. Slive so na pr. padle od 13 na 9 Din. Žita je na trgu vedno več, zlasti še, ker se vsak dan ponovno izkaže, da je žetev mnogo boljša, kakor se je pričakovalo. Vreme je bilo povprečno v septembru zelo ugodno. Končne žetvene številke bodo odločno še mnogo pomogle k padanju cen.

Politične vesti

Glavni urednik »Slovenskega Naroda« izstopil iz JDS.

V včerajšnjem »Slov. Narodu« izjavlja glavni urednik Rasto Pustoslavšek, da odlaga svoje mesto v vrhovnem načelstvu JDS in da tudi izstopa iz stranke. Svoj izstop iz JDS utemeljuje s tem, da vrhovno strankino načelstvo ni ničesar ukrenilo, »da se vsestransko preiščejo vzroki, ki so napotili tako ugledna predstavnika napredne misli, kakor sta dr. Triller in dr. Ravnljar, da sta se umaknila z mest, ki sta jih zavzemala dolgo vrsto let in v najkritičnejših časih.«

Jugoslovanski klubi.

V »Narodni slogi« pozivlja v smislu zagrebške resolucije dr. Josip Smolarka na ustanovitev jugoslovanskih klubov. V veliki meri je kriva današnjim desolatnim političnim razmeram v državi inteligenca, ker se je odtegovala sodelovanju v javnih vprašanjih. Marsikateri inteligent se noče udeleževati aktivne politike. Vendar je pa neobhodno potrebno, da se ti inteligenti vsaj neposredno udeležujejo političnega življenja s tem, da stopijo v stik s politiki, ki so jim po mišljenju ne delu najbližji. Za spas države je neobhodno potrebno da se mobilizirajo vse umstvene sile in dajo svoje duševne kapitale in izkušnje narodu na razpolago. Politiki se organizirajo v strankah, dočim ostajajo nepolitiki izven strank. Neobhodno potrebno je zato, da se izven političnih organizacij, osnujejo klubi, kjer se bodo lahko sestajali politiki in nepolitiki. V jugoslovanske klube bi lahko vstopili vsi oni, brez ozira na strankarsko pripadnost, ki se strinjajo z zagrebško resolucijo in so pripravljeni v svojem delokrogu tudi delovati v tem pravcu. Klubi bi bili moralna avtoriteta, izklju-

čujoč vsako majorizacijo. V svobodni diskuziji bi klubi prišli do zaključkov, ki bi bili odločujoča pobuda v raznih političnih, socialnih, gospodarskih in pa kulturnih problemih.

Odkod razlika na svetu?

Slovenci, Hrvati in Srbi smo različni. To dobro vemo. Priti je moral šele dr. Fr. Ilešič, da nam je povedal tudi »zakaj« te razlikosti. Po tem univ. profesorju književnosti smo različni radi tega, ker smo bili doslej vsak zase! Zares čudno: Sumadinec je različen od Bosanca, zato ker sta živel vsak zase. Slovenec od Hrvata, ker sta živel vsak zase. Štajerc od Primorca, ker sta živel vsak zase. Prešern od Aškerc, ker sta živel vsak zase. — Ilešič od Cvijčica, ker sta živel vsak zase. Krst pri Savici od Smrti Small Age Cengijčica, zato ker smo živel vsak zase. Sploh vse razlike na svetu so zaradi tega, ker ljudje žive vsak zase. Najhujša stvar pa je razlika. Ko bi ne bilo razlik spola, jezikov, pokrajin, nsov, umetnin, duš, ustvarjalosti, tedaj bi bilo... kaj? Tedaj bi bil gospod Fr. Ilešič zadovoljen. Da bo ta gospod zadovoljen, nivelirajmo vse kulturne sile v Jugoslaviji. Zakaj pa to zopet. E, da bo močogo gospodu živeti od sinekure na jugoslovanskem »seučilišču« in razlagati duševno pestrost književnih in duševnih pojavov s — separiranim življenjem!

Tri en dan.

V »Jutru« piše (1) »marsikoji minister« proti reviziji ustave. Toda talentirani Veljkovič dela vendar za (2) »izpodbitje koalicije«. Kljub temu pa je (3) »razklad« valutnega izboljšanja gospoda Plavšića še najboljši jezikovni dovtip včerajšnjega dne.

Gospodarstvo.

Dviganje dinarja.

Beograjski dopisnik »Prager Presse« je objavil pod tem naslovom daljši članek iz katerega radi zanimivosti posnemamo: V času trajnega padanja tečaja dinarja se je pečal kapital skoro izključno z nabavo realnih vrednosti, celo z valutno spekulacijo. To nakupovanje blaga je šlo tako daleč, da se ga je udeleževal v veliki meri celo kmetovalec s tem, da je svoje produkte zadrževal. Kupčenje blaga in z njim zvezano poviševanje cen je oviralo samo pomanjkanje denarja in kapitala, ki je moral nastopiti kot naravna posledica druginje.

V tem polžaju se je nahajala država ob novi žetvi in ob sklepu ameri-kanskega posojila.

Spekulacija, ki je bila vsled pomanjkanja denarja zelo ogrožena, je pričakovala od teh dveh novih faktorjev svojega konca. V stiski je morala zaradi tega poskusiti diskreditirati ta dva, za dinar ugodna momenta. Razširjala so se napačne govorice o podpisovanju dolarskega posojila in o nevarnosti lakote, da bi se preprečilo na ta način zvišanje tečaja dinarja in z njim zdru-

žen padec franka. Vesti o lakoti je še potrjevala okolnost, da je nastopila v nekaterih tudi sicer zelo revnih pokrajinah velika suša. Na ta način se je spekulaciji posrečilo izogniti se hitremu prevratu.

Polžaj je postal akuten šele koncem avgusta, ko je podvzel Plavšić svojo akcijo za saniranje. Polagoma so začele padati cene, zlasti v veliki trgovini importiranega blaga. Domači produkti so se vzdržali povprečno še vedno na starih cenah, kajti za padanje teh je predpogoj, da kmetiško prebivalstvo popolnoma izpremeni svoje do-seadanje naziranje. Povzročitev te izpremembe je pa najdelikatnejša naloga vlade v agrarni državi.

Maksimiranje cen in pa akvizicija sta se vedno izkazali kot nezadostni sredstva. Radi tega je vlada odredila carine prost uvoz deželnih pridelkov, kar je v nekaterih krajih že pokazalo svoj ugodni upliv, ker je povpraševanje domačih trgovcev postalo mnogo slabše. Kakor hitro bo opazil kmetovalec, da ni več toliko kupcev, bo v veliko pomanjkanje denarja, ki je slednjič občuti tudi kmetovalec. Potem pa mora ali odprodati svoje težavirano

+ **Cena divjačini v bodoči sezoni.** Slovensko lovsko društvo je na odbo-rovi seji z dne 28. sept. t. l. določilo naslednje, za vse člane društva obvezne cene divjačini: a) srna 15 Din, jelen 10 Din, divja koza (gams) 8 Din 75 p kg; b) zajec pod 3 kg 40 Din, nad 3 kg 45 Din, fazan 40 Din, gozdni je-reb in gos po 25 Din, raca in kljunač po 20 Din, poljska jerebica 15 Din in prepelica 6 Din 25 p komad.

+ **Prepoved izvoza svinj iz Romu-nije.** Romunski ministrski svet je pre-povedal vsakršen izvoz svinj iz drža-ve, ker so se pokazale težave pri pre-skrbi domačega kontingenta.

+ **Produkcija sladkorja v Evropi l. 1922/23.** Kakor se računa, bo znašala celokupna evropska produkcija sla-dkorja 4.758.500 ton (l. 191/22 je znašala 3.987.600 ton).

+ **Češka udeležba pri naši indu-striji klobukov.** Več čeških tovarn je kupilo potom hrvatske hranilnice vse akcije delniške družbe »Union-tovarna klobukov« v Zombolji, ki jo nameravajo združiti z tovarno klobukov v Sisku.

+ **Shod radi nevdarjih razmer na železnicah.** Trgovska in obrtniška zbor-nica pozivlja trgovce, industrijce in obrtnike, da se v čim večjem številu udeležijo tega važnega shoda, ki se vrši v petek dne 6. t. m. ob 10.15 dopoldne v veliki dvorani hotela Union v Ljub-ljani.

+ **Pomanjkanje denarja.** V trgov-skem prometu se občuti v zadnjih dneh veliko pomanjkanje denarja. Državi je sicer uspelo, da je potegnila iz inomez-stva okrog 200 milijonov dinarjev v državo, vendar to še ne zadostuje. Iz-gleda, da prebivalstvo vsled druginje zadržuje večje svote denarja pri sebi in ga ne pušča v promet. Ta pojav te-zauriranja je zelo opasen in zamore denarnemu prometu mnogo škodovati. To pomanjkanje bi mogli odpraviti de-narni zavodi, ako bi prebivalstvu ponu-dili večje koristi od ulog.

+ **Carinski zagovorniki.** Generalna direkcija carin bo kmalu izvršila pro-jekt zakona o ustroju carinskega zagovornišva.

+ **Ukinitev finančnih uprav.** Direk-cija neposrednih davkov deluje sporaz-umno z generalno direkcijo državnega računovodstva na tem, da se ukinejo finančne uprave in da se mesto njih postavijo davčni oddelki, ki bi vršili službo finančnih uprav.

+ **Povišanje ležarinske takse.** Pro-metni minister je odredil, da se za po-stajo Gradsko od 1. novembra poveča-jo takse za ležarino došlega blaga in sicer: za brzovozno blago 100 para za 100 kg in en dan, za navadno blago 15 para za 100 kg in en dan.

+ **Cena sladkorne pese leta 1923.** Da se izednači cena sladkorne pese za vse tovarne sladkorja v državi, je od-redilo poljedelsko ministristvo, da je minimalna cena sladkorne pese v pri-hodnjem letu 25 Din za 100 kg.

»Da, a vse kaže, da do tega še ne pride, kajti oboje stranski šovinizem je razbičan do skrajnosti. Krivda je na obeh straneh in vi Slovenci s Hrvati imate važno nalogo, da izravunate te spore ter nas tako privedete do zdru-žitve. Poprej ne bo miru na Balkanu.

Fran Brkin:

Impresije iz Nemčije.

Sredi avgusta 1922.

Saj doma radi zabavljamo vsi in vrtoglave razmere, v katerih danes živimo, nam dajejo snovi za zabavljanje vedno več kot preveč. Ampak če se pelje človek takole iz Gradca, kjer je plačal za škodilico črne »kave« brez sladkorja 700 a. K proti Dunaju in te vpraša med pogovorom v nekakem za-smehljivem tonu nadut Gradčan: »No, kako pa izgleda doli pri vas srbska »Sawirtschaft«? Mu vendarle z užit-kom odgovorijo: »Natančno stoipetindvajsetkrat boljše kot avstrijska, kajti pred tremi urami sem dobil v Špilju za eno našo krono steopendvajset vaših.« Je človeku nekako prirojeno to: če se pripelješ preko Sotle, nisi več ne libe-ralec in ne klerikalec, temveč samo Slovenec še, če se pa pripelješ preko modro-belo-rdečih mejnikov, pa nisi niti Slovenec več, še manj seveda Hr-vat ali Srb, temveč resničen Jugo-slovan.

Za 20.000 K me pripelje dunajski iz-vošček s kolodvora na nemško posla-

ništvo in ko uredim svoje papirje ter se za 14.000 K za silo najem, grem iskat prenočišče. Blodil sem vse popol-dne, dokler ga v bližini zapadnega ko-lodvora k sreči res najdem. Truden in zbit do smrti ležem že v mraku, in kot divje planejo po meni cele črede stenic, spodaj v restavraciji se pa vrstijo lascivni valčki s huronskim kričanjem »Deutschland, Deutschland über alles«. Kje leži torej vzrok, da preiskujejo na švicarski meji glede mrčesa samo Ju-goslovane in ne tudi Dunajčanov, saj ni Dunaj prav nič manj zastenčen kot kak Slavonski Brod? — Ni dneva, da ne bi stavkalo vsaj pet do deset strok, po vsej Evropi klečeplazi dunajska vla-da in obumno prosi pomoči, a pravijo, da se na Dunaju še nikdar ni toliko pilo in rajalo kot sedaj. Indeks so vpeljali samo za plače, ne pa tudi za davke in vse kaže, da so si vse politične stranke edine v tem, da se dovede država do absurda ter s tem izsili združitev z Nemčijo.

Mirno drdra vlak z Dunaja proti nemški meji in edini moj sopotnik je bivši aktivni bavarski oficir, sedaj za-stopnik neke monakovske tvrdke za Avstrijo, Madžarsko in Jugoslavijo. —

Govoriva o tedaj aktualnem sporu Ba-varske z Berlinom glede zakona o var-stvu republike. Ko mu povem nekaj svojih pomislekov proti monakovskim upornikom, se razvname in navduše-no konstatira, da ni danes na Bavar-skem niti četrtna prebivalstva republi-kanska in da ni več daleč čas, ko po-sade ženialnega Rupprehta iz rodline oboževanih Wittelsbachovcev na pre-stol. Bavarska noče rušiti državnega in narodnega edinstva na vzunaj, a o svojih notranjih zadevah hoče odloče-vati sama. Sploh pa ne razume, kako bi mogla postaviti republika na nogo armado, ki bo jutri podavila Francoze, ne postreljala...

Passau! Preprost kolodvor, a snažen in na vsak korak vidiš red. Zamenjam nekaj denarja. Za 100 dinarjev mi od-štejejo 650 mark.

Enakomerno se premika osebni vlak preko monotone, valovite pokrajine proti Regensburgu. V preprostem, a vzorno snažnem kupeju sediva sama z bolgarsko pianistko Nadjo P. Prosim jo naj govori bolgarsko, jaz sem pa govo-ri slovensko in redko katero besedo je

bilo treba pojasniti s pomočjo nemške-ga izraza.

»Gospodična, kako živite sedaj pri vas v Sofiji?«

»Oh, težko je, prijatelj! Izgubili smo milijeno vojno, skoro polovico naš-ega življa živi izven meja današnje Bolgarske v Romuniji, Grški in Jugo-slaviji, a na tisoče in tisoče jih imamo tudi v Amerik, Švici, Nemčiji, Rusiji itd. doma pa Stamboljskijeva strahovla-da.«

»Pa meni se zdi Stamboljski spre-ten politik, ki dobro vodi krmilo seda-nje Bolgarske.«

»Ne rečem, da v zunanjepolitičnem pogledu njegova politika ni spretna, a doma se drži s samo demagogijo in te-rorizmom. Inteligenca preživlja narav-nost strašne čase, enako kakor v Ru-siji, zato ne ve nihče, kaj bo prinesel pri nas jutrišnji dan. Inteligenca beži na vse kraje.«

»Kaj ostanete vi, gospodična, v Nemčiji?«

»Ne, je svoje sorodnike grem obi-skati. Ni danes skoro nobenega nem-škega mesta brez bolgarske kolonije, kjer mladina strada in se uči za dneve, v katere veruje.«

»Pa veruje n. pr. tudi v združitev z Jugoslavijo?«

Dnevne vesti.

Kongres stavbenikov se je vršil koncem septembra t. l. v Zagrebu. Kongresu so prisostvovali delegati iz Ljubljane, Maribora, Celja, Splita, Sarajeva, Osjeka, Sušaka in Zagreba, dočim so stavbeniki iz Skoplja, Novega Sada in Pariza poslali brzojavne pozdrave. Po danih poročilih odbornikov je bilo sklenjeno izdati periodičen strokovni list. Nato je bil izvoljen nov odbor. Enočlasno je bila sprejeta resolucija, ki zahteva, da se uredi enotni obrtni zakon. Prihodnji kongres stavbenikov se vrši v Beogradu.

— **Študij v Nemčiji.** Studenti, ki pridejo letos na študij v Nemčijo, naj vajo takoj svoje tamkajšnje naslove centralnemu zastopstvu jug. akademikov v Nemčiji: Jugoslovenska studentska zadruga, Berlin, Charlottenburg 2, Gromannstr. 15. Obenem se obveščajo tvariši, tehniki, da se je »zadruga« potrudila za intervencijo pri prosvetnem ministru dočim, da se število jugoslovenskih tehnikov na pruskih visokih šolah poviša od določenega števila 150 na 250. Vsled tega so rektorati obupali, da vzamejo že odbite prošnje za sprejem na tehnično še enkrat v pretres. Imajo torej tvariši še vedno upanje, da bodo kljub prenapolnjenosti še vedno sprejeti; ako že ne za Charlottenburg pa ako izmed ostalih pruskih tehnik. Jugoslovenska studentska zadruga, Berlin.

— **Vrtnitev v domovino.** Znani in nepoznani slikar Matija Jama, ki je poslednja leta bival v Haagu, se je zopet povrnil v domovino.

— **Domajo izum.** Neki rojak iz Belokranjske je iznašel napravo, ki takoj opozorilo signalizira gospodarja, kakor hitro bi se kak nepoklicanec dokopal vrat, okna etc. Namestiti je izredno mogoče na vsak predmet in je njena oblika tako majhna, da se lahko skriva v žep. Pojasnila se dobe v Gradcu pri Črnomlju v Beli krajini, l. štev. 93.

— **Unifikacija proračunov.** Uprava državnih monopolov zahteva od finančnega ministarstva, naj se za prihodnje proračunsko leto izvede unifikacija proračunov za vse monopolne uprave.

— **K aferi Jadranske banke v Trstu.** Preiskovalni sodnik, ki raziskuje znano afero Jadranske banke v Trstu, je začel izpustiti na svobodo javnaletja Čajiča in knjigovodjo Korenčana.

— **Stanovanjski pravilnik.** Koncem tega meseca bo sestavljen končnoveljavni novi stanovanjski pravilnik, ki bo veljal od 1. januarja 1923 do decembra 1923.

— **Tatovi povzd.** Iz kleti »Vinarije« v Ptuj je zadnje čase sledno noč izginila gotova množina vina. O tem je bila obveščena policija, ki je začela strogo paziti na tatinskega nočnega posetnika. Sreča ji je bila mila, kajti preteklo soboto sta prišla stražniku v dvorcu »Vinarije« in nesla s saboj celico 18 litrov vina. Ko sta zagledala stražnika, sta se spustila v tek, toda stražnik je bil urnejši in je kmalu vjel oba. Eden uzmovčev je bil bivši uslužbenec »Vinarije«, neki Kaiserberger.

— **Pobeg iz službe.** Petnajstletni učenec ljubljanskega državnega vzgojnivališča, Josip Biten — Bergant, ki je bil nameščen v službi pri posestniku Al. Rohnetu v Zalogu, je pobegnil neopazno kam.

— **Pustolovec pod ključem.** Ze dolgo iskani pustolovec Miroslav Zore iz Novega mesta je končno padel v roke pravici. Prijeli so ga na obmejnem komarjatu na Jesenicah. Istočasno so aretirali tudi njegovo ljubico. Zore ima celo pisano preteklost. Igral je že vloge »vojakega zdravnika«, potem celo »let-zdravnika«, nadalje ima na vesti več goljufij, tatvin in vlovov. Oblasti so mu bile že večkrat na sledu, toda pustolovec se je znal vedno lepo izmuzniti. Končno je pa »ptiček« le zletel v kletko, kjer bo peval drugo, čisto novo pesem.

— **Vlom v Zagrebu.** V stanovanje dr. Josipa Fuchsa v Zagrebu je vlomil neznan storilec in odnesel denarja in dragocenosti za nekako 200.000 kron. Dva sumljiva individua sta bila aretirana, vendar dejanje tajita. Na sumu je tudi njegov bivši sluga Vrbarovič, ki ga pa ne morejo najti.

drževal, da sta lopova iz stanovanja ukradla za več milijonov obleke, perila in dragocenosti. Pred vrati je natresel vsled sugestije vžigalice, da sta tatova našla stanovanje. Vsled mnjenja sodnega izvedenca zdravnik dr. Kramerja, da je bil Horovitz res sugeriran, je bil slednji oproščen.

— **Nesreča pri avtomobilni dirki.** Pri avtomobilni dirki v Gaillonu v Franciji je po nesreči zavozil dirkajoči avtomobil v gledalce. 5 oseb je bilo težko poškodovanih.

— **Težka nesreča.** Na postaji Dalj se je na progi izpodtaknil vodja kmetijske družbe Milan Jovanović in padel. V istem trenutku je privozil vlak in nesrečnemu odtrgal nogi pod kolenom.

— **Umor radi ženske.** V Novem Sadu sta se sprla radi neke ženske poljski čuvaj Dušan Vojnić in cigan Boško Petrovič. V prepiru je Vojnić Petroviča ustrelil v glavo, nato pa se je sam javil na policijo, kjer trdi, da je storil dejanje v silobranu.

— **Milijardni primanjelj v graškem občinskih mgospodertvu.** Graški občinski svet je odobril proračun, ki izkazuje preko 10 milijard deficita. Pokrili ga namerava z štedenjem, povišanjem občinskih doklad in z najetjem posojila.

— **Previsoko odkupnina so zahtevali fantje iz Prevoj za novost Minko Samej.** Ženin je poslal fantom 120 kron. To pa fantom, ki so hoteli 50.000 kron, nikakor ni bilo po volji in vrnilo so mu odkupnino in priložili zraven še 2 kroni. Iz močevanja so potem vdrl v hišo, kjer se je vršila svatba in notri počenjali neslanosti toliko časa, da se je vnel prepir. Ko so fantje odhajali, je eden od njih vrgel skozi okno star lonc in z njim poškodoval nekega 4-letnega otroka. Konec te »ohceti« bo kajpada pred sodiščem.

— **II romski pacifistični kongres** je bil odprt v nedeljo zvečer v Lipskem.

— **Umrl je v Škofji Loki ondodni poštni upravnik g. Anton Jurkič.** Naj v miru počiva!

P. n. gledališko publiko vliudno opozarjamo, da se prodaja pri drevni blagajni v opernem, kakor tudi pri večerni blagajni v dramskem gledališču Karel Čapkova kolektivna drama

R. U. R.

Cena vez. izvodu 10 Din.

Ljubljana.

— **Stavka v strojni tovarnah in livarnah v Ljubljani.** Tekom večerajšnega dne je izbruhnila v strojnih tovarnah in livarnah delna stavka v katero so stopili vsi akordanti livarne, modelni mizarji in strugarji. Stavko je povzročilo ravnanje samo, ker ni hotelo ugoditi zahtevi zvišanja mezd. Če ravnanje ni ugodilo, je neizogibna splošna stavka. O tej stavki bomo še poročali.

— **Cvetlični dan v prid »Akademskemu društvu jugoslovenskih tehnikov v Ljubljani«** priredi v nedeljo dne 8. oktobra ljubljanski tehniki-akademiki. Akademsko društvo jugoslovenskih tehnikov je strogo strokovno in ima namen izobraževati svoje člane v tehniški stroki s tem, da vzdržuje knjižnico prireja znanstvena predavanja, diskuzije in poučne izlete, ter daje društvenikom kot bodočim inženirjem priložnost seznaniti se s svojim socialnim stališčem v življenju. V današnjih razmerah si tehnik-akademik ne more iz lastnih sredstev nabaviti ves za študij noco-hodno potreben študijski material in je strokovno društvo poklicano nuditi dijaštvu gnotne olajšave. Dijaštvo je uverjeno, da najde pri prebivalstvu bele Ljubljane umevanje in prosi za velikodušno naklonjenost na cvetličnem dnevu.

— **Prijatelji Korošcev!** Udruženje Korošcev priredi v soboto, dne 7. 10. ob 8. uri zvečer v dvorani pri Lozarju Grafenauerjev večer v spomin plebscista. Na vzporedno godbo, govori, družaben večer. Brez vstopnine. Prostovoljni prispevki v prid društva hvalježno sprejeti. Pridite in pokažite, da ima Koroška še prijatelje!

— **Štiridesetletnica dela.** Zvonarski mojster g. Karel Krušič obhaja štiridesetletnico, odkar je vstopil v službo k ljubljanski zvonarni Samassa. Živel še mnogo let!

— **Mestni popisni urad** ostane v soboto radi sraživanja prostorov za stranke zaprt. Izvzeti so le muji slušaji.

— **Umrl v Krakovski ulici** je umrl gosp. Franc Breskvar. Blag mu spomin!

— **Policijske vesti.** Adolfu Vojski iz Sp. Šiške, Jernejeva ulica štev. 103. je bil ukraden med potjo od glavnega kolodvora do doma, zavoj, v katerem je bilo več moške obleke in perila, potem ženska obleka in perilo, dalje moški in ženski čevlji in še več drugih stvari v skupni vrednosti 13.000 kron.

— **Kleparju Francetu Bricelju** iz Do-

brun je bilo izpred hiše štev. 29. v Dol. Hrušici ukradeno 5000 kron vredno mosko kolo. — Ivanu Vidmarju je bilo iz stanovanja na Vodnikovih cestah v Zg. Šiški ukradeno mnogo obleke in perila, dalje srebrna ura z zlato verižico in obeskom. Skupna škoda ukradenih stvari se ceni na 20.000 kron.

Maribor.

Na naslov vodstva lokalne telefonske centrale. Podpisani si dovoljujem opozoriti g. vodja telefonske centrale v Mariboru na dejstvo, da se gotove gospodične, ki so zaposlene v tej centrali, dovoljujejo malo preveč predrznosti. Želeli bi bilo, da se vodstvo pobriga, da ne bode tem gospodičam v uradu predolgočasno.

K. Žnuderl.

Veseli s koncertom, petjem in plesom v prid vdov in sirot priredi društvo državnih policijskih nameščenecv dne 7. okt. t. l. zvečer v Götzovi dvorani. Pričetek točno ob 20. uri.

Velika tatvina na Teznu pri Mariboru. V noči od petka na soboto je uzmovil Črnčič z nekaterimi tovariši, vsi uzmovili po policijo odprl vagon v katerem je bilo za preko pol milijona perila za nekega trgovca v Karlovcu. Orožništvo na Teznu je dosedaj zaplenilo 37 bal ukradenega blaga in aretiralo tri tatove. Pri hišni preiskavi je našlo v seno zakopana kolesa. Pri tam »podjetju« je baje udeležen tudi neki Konrad Lešnik iz Radvanja, kateremu pa orožništvo že pripravlja sprejem.

Celje.

Celjski občinski svet. V zadnji seji celjskega obč. sveta so se rešile med drugimi sledeče zadeve: Upokojevni obč. uradnikom se dajo posebne mesečne doklade in sicer oženim na 1400 kron, samskim po 800 kron od 1. maja t. l. — Pobiranje progresivne davščine za stavbo stanovanjske hiše bo vršila mestna blagajna. — Prov. pis. pomočnik Radolav Bač se definitivno nastavi. — Razpišajo se dela nove stanovanjske hiše. — Mestna občina bo storila korake, da včrška uprava odkupi vojaške objekte, ki so last mestne občine. — Ako bo zidalo društvo za zaščito dece lasten dom, bo občina preskrbela v mestnem okolišu brezplačno stavišče. — Stvarno se je nato razpravljalo o ustanovitvi upravnega sodišča v Celju. Mestna občina je pripravljena ustvariti vse potrebne pogoje za upravno sodišče s sedežem v Celju, tako glede uradnih prostorov (kateri bi bili v mestni hranilnici), stanovanj in knjižnice. Vpsalala se bo tozadevna vloga na justično ministristvo. Ko so se rešile še nekatere druge stvari je župan zaključil obč. sejo.

Občinski svet celjske okolice je bil v nedeljo nesklepčen. Izostali so razun soc. dem. odbornikov vsi drugi odborniki. Razširjajo se govorice, da bo občinski svet razpuščen in postavljen gerent.

Mestno gledališče v Celju. V soboto zvečer ob 8. uri in nedeljo popoldne ob 5. uri vprizori dramatično društvo »Legionarie«. Sodeluje mestna godba. — Petje vodi ravnatelj g. Seranjik.

Dijaška kuhinja v Celju. Za hrano je prosilo letos 74 dijakov. Vsled skromnih sredstev je Dijaška kuhinja sprejela lahko samo 60 dijakov; tudi ti pa bodo lahko dobivali hrano samo tedaj, če bo javnost Dijaško kuhinjo vsestransko podpirala.

Tombole v korist knjižnice priredi Splošno slov. žensko društvo v nedeljo 8. t. m. ob 10. uri dopoldne na Dečkovem trgu.

Obrtno-nadaljevalna šola vpisuje učence v nedeljo 8. t. m. ob 8. ure dalje v drž. deški ljudski šoli.

Zlato poroko sta obhajala 3. okt. g. Jakob Janič, lastnik Kapunovega gradu v Celju in njegova soproga Charlotta roj. Uhlisch.

Redukcija celjske policije. Koncem septembra je bilo upokojenih zopet 5 moč celjske policije, da bo stalež iste sčasoma odgovarjal varnostnim razmeram.

VSavino je skočil pri Celju 27letni Ivan Medved iz Rogatca. Policija ga je rešila in oddala v bolnico.

Vlomiti je poskusil neznan zlikovec v noči od torika na sredo v blagajno trgovca Majdiča. Navrtal je blagajno, sreče pa ni imel, ker je bil denar spravljen v tresorju. Pač pa je iz blagajne v trgovini odnesel 352 kron.

Nesreča ali zločin. Ob priliki povodnji so našli v Celju za Maksimilijansko cerkvi pri potoku Koprivnica utopjenega železničarja Fazarinca. Sumi pa se, da je bil najbrže izvršen zločin. — Utopljenec je imel namreč prebito glavo. Listnico je imel sicer pri sebi, bila pa je prazna, dasiravno je Fazarinca menjal preje v neki gostilni 1000 dinarski bankovec. Nadaljna preiskava bo zadevo razčistila.

Primorje.

Napadeni profesor. V Trstu ni hotel profesor Valentin Apollonio pripustiti nekega dijaka k ponavljanemu iz-

pitu pred začetkom šolskega leta. Vsled tega je prof. obiskal dečkov oče, ga najprej ozmerjal, nato pa pretepel in ga je precej poškodoval.

Sokolstvo.

Dramatični odsek Sokolovega društva na Viču otvori svojo letošnjo sezono v nedeljo dne 8. oktobra 1922 ob 8. zvečer in vprizori znano veseligr »Charleyeva teta«. Vstopnice se dobe v predprodaji pri br. Urnu na Glincah in br. Jeločniku v Rožni dolini. Podrobnosti bodo razvidne na lepkih.

Spori in turizma.

Klub kolos. in motocikl. »Mirja« v Ljubljani priredi v nedeljo dne 8. t. m. motociklistično in kolesarsko dirko za prvenstvo na progi 1 km in sicer dop. ob 10. uri na Dunajski cesti med 2 in 4 km. Pop. ob 3. uri pa prvenstvo »Ljubljane« na ljubljanski grad, štart pri Karlovškem mostu ter po vozni cesti na grajsko planoto. Cilj v drevoredu. Motociklistična se uvrsti v kategorije kot pri 10 km prvenstvu. Prijavnina za motocikliste Din 20, za kolesarje 2 Din se sprejemajo v klubovi kavarni »Pražerna« do sobote 7. t. m. do 23. ure. V slučaju slabega vremena se dirke prelože na poznejši čas, kar bo objavljeno v časopisih. Vsi tekmovalci in vodstvo so vabljeni na sestanek, kateri so vrši v petek den 6. t. m. ob 20. uri zvečer v mali sobi restavracije »Slava«. Radi važnosti se prosijo čimvečje in sigurne udeležbe. Odbor.

Gledališče in glasba.

Report: Narodnega gledališča v Ljubljani.

Drama:

Oktober 8., nedelja »R. U. R.« Izven.

Oktober 9., ponedeljek »Klapci«.

Red D.

Oktober 10., torek zaprto.

Oktober 11., sredo »Jack Straw«.

Izven.

Oktober 12., četrtek »Romantične duše«.

Red C.

Oktober 13., petek »Jack Straw«.

Red E.

Oktober 14., sobota »Hedda Gabler«.

Red D.

Oktober 15., nedelja »Hedda Gabler«.

Izven reda.

Oktober 16., ponedeljek »Hedda Gabler«.

Red A.

Opera:

Oktober 8., nedelja »Prodana vesta«.

Izven.

Oktober 9., ponedeljek zaprto.

Oktober 10., torek »Triptychon«.

Red E.

Oktober 11., sredo zaprto.

Oktober 12., četrtek »Lakme«.

Red A.

Oktober 13., petek zaprto.

Oktober 14., sobota »Carmen«.

Red B.

Oktober 15., nedelja »Madame Butterfly«.

Izven.

Oktober 16., ponedeljek zaprto.

R. U. R.

(K premijeri K. Čapkove drame.)

V teh časih, ko pojo dinami in sirene svoje zategle, strahotne melodije in materialistični črvi glodajo naše družabno življenje, v teh dneh, ko tako strastno koprimo po čistem napoju prave umetnosti — naenkrat nečuvna beseda, silna eksplozija izpod nagromadenih dobrin človeške kulture in »napredka«: »R. U. R.«, drama mladega češkega dramaturga K. Čapka. Po nevarnih mejah se giblje to delo, ki roma svojo svetovno pot in se nahaja že tik pred Parizom. Genialen domislek je to, omahujoč na deloma neverjetnih premisah v odelu nezasižane fantazije in blazno-drznih konsekvenc izdelovanja umetnih ljudi. Delo človeka preneha, matere ne rodé več, ni truda in ne zaščedenja po njem. Do skrajnosti rafiniran človeški intelekt pokrine pod svojo lastno težo, da razmakne prostor užaljeni naturi novemu Adamu in novi Evi, ki jo blagoslovi poslednji človek — Alkivist. Naj si bo R. U. R. samo do moga učinkovit protest proti dobi, v kateri živimo, ali naj temna dramska sila pokaže slast življenja in dela v do danes nepoznani luči, nekaj ostane v Čapkovem delu: Kot silni preizkušnji človeških živcev ji je zagotovljen uspeh. Svet živi v teh treh dejanjih, prestavljen v neko komaj dosegljivo, pa prav zato namamljivo možnost. V Robotih iz Rosumovih tovarn pa žive tudi današnji roboti krvavo trpinčeni od kapitala, pridušeno kričejo po vladi in po samostojnosti. V futuristično kopreno odeta sedanjost se grize skozi delo kot podzvestno podana misel našega sodobnega družabnega reda. Zid Busman in dr. Gall — Alkivist in stara Nana sta tudi tukaj dva nespravljiva svetova, na katerih gomilah vzplamti na razdejani preteklosti nova človeška zgodovina. »Bila je velika stvar, biti človek«, pravi

Hallemeier ob slovesu — in z vsemi slabostmi a s polnim ponosom propade rod, ki je izkušal Boga. Kritično za režiserja in za igralce je to delo v dvojnem zmislu: zapade lahko v popolno grotesko — ali pa — nikakor ne prepušča z ono zadovoljno-široko močjo prave umetnine. Ostane več ali manj mogočna reagenca na živčevje. G. Oslip Šest je izbral srednjo pot. Bogata scenarija je skušala uspešno premakniti sedanjost od nas. Morda je bilo v njej celo preveč futuristično-maškarastih podob. Vsekakor pa niso vsi nastopajoči zadovoljili. — V splošnem je prevladoval kričav in iskan ton na odru, ki je zašel v vlogi Hallemeierja z Gregorina v očitno neokusnost. Zato je bil dvojno simpatičen g. Rogoz, ki je dal različno svoj tip, kljub enoličnosti v prvem dejanju. Busman g. Zeleznika je poživil v izborni pogojem karakterizaciji, vendar pa se maska nikakor ni prilagajala igralcu, ki je idealno ustvarjen za Mortimera in slično. Ga. Wintrova je ugajala z diskretnostjo in okusom, močnejši afekti pa so vplivali slabotno. Morda repiza utrdi — še sicer splošno — nesigurnost. Kraljev Alkivist je pretresel in se je izoblikoval v najjačjo kreacijo drame. Dober je Peček-Fabry, Nana-Juvanova ustvarjena za njeno realistično podobo. Nastop Robotov je prinesel mnogo hvale režiji, ki se je spretno ogibala zapasti karikiranju. V splošnem je bil to senzacionalen dramski večer, ki ga je polnoštevilna publika živahno aklamirala. Ker pa je drama obenem slavospev in obsodba v njegovih iznajdbah in v njegovem napredku in ker mestoma v vizionarnih pa tudi najsubtilnejših oblikah pomakne pred očmi čudovit problem človeštva sploh, tedaj bo brezdomno še dolgo nadaljevala svojo zmagovito pot. Kot oddih po težkih utisah R. U. R. sledi v petek nežen Čankarjev prvenec »Romantične duše« — malo pa fino ogledalo naših »junakov« in našega življenja iz preteklo dobe.

Ob tej priliki opozarjamo cenjeno občinstvo, da je izšla Čapkova kolektivna drama R. U. R. v knjižni obliki v založbi »Zvezne knjižarne« na Marilinem trgu ter jo toplo priporočamo v nakup. Cena posameznemu izvodu 10 Din. Dobi se pa tudi po vseh knjižarnah.

Javna produkcija pevsko šole prof. dr. Kozine se vrši v petek ob 8. uri zvečer v filharmonični dvorani. Pri produkciji nastopijo trije učenci. Mladi baritonist A. Berlot se uči šele eno leto in pol — pa njegov glas se izredno hitro razvija in pridobiva na obsegu. Gdč. Herma Ančik, katere glas dobiva barvo dramatičnega soprana, se uči šele tri leta. Tenorist Peter Burja poje komaj dve leti in uživa štipendijo državne opere v Ljubljani. Sporedi produkcije se dobe na večer v dvorani. Prostovoljni prispevki za kritje stroškov se lahko oddaja pred dvorano.

Književnost in umetnost.

Za večer dramatičnih plesov, ki ga priredi gdč. Valerija Kratinova v soboto v Filharmonični dvorani, vlada v Ljubljani splošno zanimanje. Umetnica je učiteljica na svetovnoznani plesni šoli v Hellsu pri Dresdenu, ki jo je ustanovil J. Dalcroze. J. Dalcroze je v sodobno vzgojo vpeljal antične momente, predvsem ritmične in dramatične ples, ki jih uporabljajo v zapadnih kulturnih centrih kot nova sredstvo glasbenega občutja in življenjske ritmike. Na večeru gdč. Valerije Kratine bo Ljubljani podana možnost, seznaniti se s tem zapadnim umetniškim gibanjem.

»Kraljevi vitez«. Roman Spisal Michel Zevaco. Prevel Vladimir Levstik. Izdala in založila Zvezna tiskarna. Marilni trg 8. Cena broširani knjigi 30 Din.

Društvene vesti.

J. A. D. »Triglava«, podružnica v Ljubljani, opozarja svoje člane, da se imajo tovariši, ki reflektirajo na hrano v menzi zadruge j. n. a. d. »Jadrana«, takoj javiti pri tov. predsedniku Mejak-u. v akademskem kolegiju (vsak dan dopoldne ob 8. do 10. ure, popoldne ob 13. do 15. ure). Tovariši, ki žele vstopiti v »Triglavo«, se naj zglase istotam. Odbor.

Pletene jopice

rokavice, nogavice

po najnižjih cenah pri:

A. Šinković nasl. K. Soss, Ljubljana, Mestni trg 19.

E. GABORIAU:

Zločin v Orcivalu.

(Dalje.)

Te misli so bile tako preproste, da se je oče Plantat čutil, zakaj mu samemu niso prišle na um. Toda nihče ne vidi jasno stvari, v katere je sam zapleten; od strasti se mu skali pogled kakor steklo naočnikov, če stopiš v zakurjeno sobo. Zmedenost mirovnega sodnika je bila brez meje; tudi se mu je zdelo, da si izbira gospod Lecoq nekam čudna sredstva, ako hoče držati dano besedo.

»Oprostite,« je rekel nehote, »ali se vam ne vidi, da bo težko obiti Heitorjevo aretациjo, če zberete okrog sebe toliko ljudi?«

Gospodu Lecoqu ni ugajalo niti vprašanje mirovnega sodnika niti pogled, s katerim mu ga je zadal.

»Pa ne da mi ne bi zaupali?« je dejal.

Oče Plantat se je uprl.

»Bodite prepričani, gospod Lecoq — —«

»Dal sem vam častno besedo,« je povzel detektiv, »in če bi me poznali bolje, bi vedeli, da je nikoli ne pozabim v zastavi. Obljubil sem vam, da storim vse, kar je v mojih močeh, da rešim gospodično Laurence; in pri tem ostane. Ne zabite pa, da sem vam obljubil le svojo pomoč, ne uspeha. In zato dovolite, da ukrenem tisto, kar je po moji pameti prav.«

To rekel je pozvonil Janulji, ne meneč se za osupli obraz mirovnega sodnika.

»Evo,« ji je velel, »to pismo naj se nemudoma pošlje Jobu.«

»Ponesem ga sama.«

»Nikakor ne. Ti ostaneš doma in se ne ganeš nikamor; čakala boš mož, ki sem jih davi poslal po opravkih. Čim se bodo vračali, jih pošlješ na poročanje v vinarno na vogalu Martyske ulice — saj veš, nasproti cerkve! Tam najdejo mnogo in dobre družbe.«

Med tem naročanjem je slekel domačo haljo, oblekel dolgo črno suknjo in skrbno pripravil svojo lasuljo.

»Se li vrnete zvečer, gospod?« je vprašala Janulja.

»Ne vem.«

»A če pride kdo od onod?«

»Od onod?« je pomenilo »s policijskega ravnateljstva.«

»Reci,« je odgovoril Lecoq, »da sem šel po opravkih zaradi corbeilske zadeve.«

Detektiv je bil napravljen. Njegov obraz, postava in vedenje, vse je bilo podobno uglednemu pisarniškem predstojniku pri petdesetih letih. Zlati naočniki in dežnik so srečno podčrtavali birokratski značaj njegove vnanosti.

»In zdaj se podvzajava,« je velel očetu Plantatu.

V obednici je strumno stal Goulard, ki je bil zdavnaj gotov s svojim zajtrkom, ter čakal, kdaj se pojavi njegov junak.

»Nu, prijatelj,« ga je vprašal gospod Lecoq, »si li pokusil moje vino? Kako ti ugaja?«

»Imenitno, gospod!« je odgovoril corbeilski detektiv.

»Prava nebeška kapljica.«

»Tak si pokrepčan?«

»O, sijajno, gospod!«

»Nu prav. Pojdi petnajst korakov za nama in postavi se na stražo pred vrata hiše, v katero naju boš videl stopiti. Mislim ti zaupati zelo punico, ki jo povedeš h gospodu Dominiju. In čuvaj se: ženščina je prebrisana. Glej, da te spotoma ne premami in se ti ne izmuzne iz rok.«

Po teh besedah so se odpravili in Janulja je skrbno zapela vrata za njimi.

XXV.

Potrebujete li denarja?

Bi li radi kupili popolno obleko po najnovejši modi, kočijo na osem vzmeti ali par čevljev na zadrgo? Išče li indijskega kašmirskega, porcelanastega servisa ali dobre slike po nizki ceni? Pohištva, orehovega ali palisandrovega, demantov, rjuh ali čipk? Morda kupujete vilo na kmetih? Drva za zimo?

Zglasite se pri gospe Charmanovi v ulici Naše Gospe Loretske št. 136, prvo nadstropje; pri nji dobite vse to in še raznovrstno drugo blago, s katerim je prepovedano trgovati.

Ako ste možiki ter ji lahko ponudite sprejemljivo in zarubljivo jamstvo, ali ako ste ženska, mlada, zala in ne odjudna, vam ustreže gospa Charmanova drage volje in proti neznatnemu dobičku: samo dvesto od sto!

Vzlic tem visokim obrestim in obilici svojih odjemalcev in odjemalk se vedno ni obogatela. Njena kupčija je zelo negotova; izgube so prav tako ogromne kakor dobički, in dostikrat se razprine kupček, ki ga je nagrebala mesec dni v enem samem nesrečnem trenutku.

Kakor sama rada trdi, je krivo tudi to, da je prepoštena; prej bi žrtvovala svojo zadnjo srajco nego dovolila protestirati svoj podpis.

Sicer pa gospa Charmanova nikakor ne nalikuje strahoviti debeluški s hripavim glasom in ciničnimi gestami, ki je običajni tip trgovke z žensko obleko; tudi prstanov si ne nataka polne roke in zlatih verižic si ne navesa, kakor je navada omenjenih dam.

Bleda, sloka in krotko prijazna, se ponaša celo z neko izvestno finočo in se oblači dan za dnem, poleti kakor pozimi, v črno svilen obleko. Kakor pravijo, ima moža, da si ga še ni videla živa duša; vsekako trdi hišna služinčad, da je njeno osebno življenje vzvišeno nad sleherni dvom.

A naj bo kupčija gospe Charmanove še tako ugledna in poštena, vendar je imela ponovno posla z gospodom Lecoqom; potrebuje ga in se ga boji kakor vrag krstnika.

Zato je sprejela policijskega agenta in njegovega spremljevalca, ki ga je imela za kakega tovariša, nekam tako, kakor sprejme poizkusni uradnik vsega mogočnega predstojnika.

Pričakovala ju je. Ko sta pozvonila, je pritekla naproti v predsobo, vsa ljubezna in spoštljiva, z mamljivim smehljajem na ustnicah. Izpodrinila je hišno, da ju je mogla sama spustiti v salon. Tam jima je primeknila najlepša naslanjača ter jima ponudila celo kaj v osvežilo, »vsaj nekaj malega.«

»Vidim, draga gospa, da ste prejeli moje obvestilo,« je izpregovoril gospod Lecoq.

»Da, gospod, davi zarana; ležala sem še.«

»Izvrstno. In ste bili tako prijazni, da ste se potrudili, kakor sem vas prosil?«

»Bože moj, gospod Lecoq, kako morete vprašati? Saj veste, da bi skočila v ogenj za vas! Pobrinila sem se takoj, nalašč radi vas sem vstala.«

»Potemtakem ste dobili naslov Pelagije Taponnetove, ki ji pravijo Jenny Fancy?«

Gospa Charmanova je napravila svoj najljubeznivejši poklon.

»Da, gospod, da, bodite brez skrbi. Ako bi se hotela hvaliti, bi celo dejala, da sem imela truda preko glave; a s tem bi trdila baš nasprotje resnice!«

»K stvar, k stvar,« je podrezal detektiv.

»Resnica je, da sem še predčerašnjim govorila z miss Jenny Fancy.«

»To je šala!«

»Prav narobe. In pri tej priliki naj pripomnim, da je Jenny Fancy kaj vrolo in pošteno dekle.«

»Zares!«

»Bogme da. Premislite: že dve leti mi je dolgovala 480 frankov. Razume se, da sem zdavnaj prečtala ta dolg in niti nisem več mislila nanj. Predčerašnjim pa se zdajci pojavila moja Fancy vsa srečna in vesela ter pravi: »Podedovala sem gospa Charmanova; denar imam in rada bi plačala svoj dolg. In ni se šalila; imela je polno denarnico bankovcev in je poravnala vse do zadnjega solda.«

Videč, da policist molči, je dodala z globokim in toplim prepričanjem:

»Dobro, vrolo, pošteno dekle! ...«

Gospod Lecoq in oče Plantat sta se spogledala. Oba hkratu ju je prešinila ista misel.

Dediščina, o kateri je govorila miss Fancy, in bankovci, ki jih je imela, so mogli biti le cena velike usluge, katero je storila Trémourel.

Toda detektiv je želel določnejših podatkov.

»Kakšen je bil dekletov položaj pred dediščino?« je vprašal.

»Oh, gospod, verjemite, da je bil strašan. Odkar ji je dal njen grof slovo in je zapravila njegove denarje na oblekah in klobukih, je šlo venomer navzdol. Z njo, ki sem jo videla nekaj tako spodobno! A saj veste, kaj so srčne bolečine; to so jo dale, te! Razprodala in zafrečkala je vse, kar je imela. Zadnji čas se je pajdašila z najslabšo družbo; absint je pila in toliko da ni hodila naga. Kadar je dobila od grofa denar, zakaj pošiljal ji je še vedno — ga je zapravila z zanikarnimi ženščetmi, namestu da bi si kupila obleke.«

»A kje stanuje?«

»Nedaleč odtod, v meblovani hiši na Vintimiljski cesti.«

»Če je tako,« je rekel gospod Lecoq s strogim glasom, »se čudim, da je ne vidim tu.«

»To ni moja krivda, dragi gospod Lecoq. Kje je gnezdo, vem, kje je ptička, ne vem. Moja prva pomočnica je ni našla doma, ko je davi hitela k nji.«

»Vraga, to je zelo nerodno... najdite mi jo, kakor hitro morete.«

»Bodite brez skrbi. Rečeno je, da se Fancy do štirih vrne; moja pomočnica jo čaka pri vratih z nalogom, da naj jo privede k meni, kakor hitro se pokaže, še preden utegne stopiti v svojo sobo.«

(Dalje prih.)

MALI
OGLASI

PRODAJA:

GOSTILNICA: Velik, lep in glasan, popolnoma nov GRAMOFON, Kje, pove prava lista, 599

ENONADSTROPNO HIŠO s 9 stanovanji na Seln. Poizve se Vodmatska ul. 4a, 615

APNA 30—40 vagonov za dobavo v oktobru, novembri in decembru 1922 po ugodni ceni. Franc Košič, trgovec, Dol pri Hrastniku, 613

POSTNI VOZ, dobro ohranjen in navadni kmečki voz. Na ogled in cena pri Anton Rožman, kov. mojster, Vrhnika 134, 612

BUKOVA DRVA, suha na drobno in debelo, Sp. Šiška, Rehminghaus, gostilna, 611

TRGOVSKO OPRAVO za trgovino z mešanin blaga. Poizve se pri Murnik, Olince št. 20, 609

2 VINSKA SODA z ca. po 2000 litrov po ugodni ceni. Vprašati pri Petsche, Kočevje, 608

KUPI:

PLETILNI STROJ št. 7—8. Ponudbe na H. Tomc, Sv. Jakoba trg 8, Ljubljana, 607

SLUŽBE:

IŠČEM SLUŽBE kot hišnik in vrtnar, ali vrtnar in vrtnar, bodisi v kak zavod, podjetje ali privatno hišo. Zmožen sem vsih vrst dela, z dobrimi spricvali. Ponudbe pod poštno in delavca, na upravo lista, 610

IŠČE SE prvotno, samostojno moč za splošno in fino kartonažo. Reflektira se samo na izvežbano moč, ki bi zamogla samostojno voditi obrat, lahko tudi ženska moč. Ponudbe naj se blagovoljno poslati na upravo lista pod št. 606, 606

GOSPODIČNA z večletno pisarniško prakso išče primerno službo za decemhor. Najraje gre v kako trgovino na deželo, če inogoče na Gor. enjsko. Cenjene ponudbe prosil pod šifro »Vestna in poštena«, na upravo lista, 605

RAZNO:

DRUŽABNIK se išče za lesno podjetje v bližini kolodvora v Ljubljani. Prostor za trgovino lesa se odstopi brezplačno. Reflektira se le na trgovce iz dežele. Naslov v upravi lista, 601

SPREJME SE DIJAK, ali mlajši uradnik kot sostanovalec v novi stavbi in v sredini mesta. Stanovanje in hrana dobra. Naslov v upravi lista, 598

STROJIM KOZUHOVINO vseh vrst, lisice, ovčine, mačke itd. se pripravčam. Matija Brenčič, strojar, Vrhnika 182, 614

NABAVKA.

Glavno Sanitetsko Slagalište v Zemunu izvršuje nabavke putem ofertalne licitacije niže označenih dana sledeči material in stvari.

14. novembra tek. god. Lekarije, kemikalije, droge i eterične jeltine.
18. novembra tek. god. Dugaien, extracta, kapsule želatinske, oblande, droge domaće, hlorni kred.
24. novembra tek. god. Željini masni i suvi; sapuna: kalijev, medicinski i kokosov; lizol.
27. novembra tek. god. Razne ampule za podkožnu injekciju; i lekarije u pastilama (tablete).
29. novembra tek. god. Apotekarski pribor (vage, ravnala, menzure i dr.); stakla za kapanje.
2. decembra tek. god. Kartonaža (kutije, šuber i signature); drvene i limene kutije; medicinska stakla.
5. decembra tek. god. Zavojni material (brunove vate, juta predščene, leuko flaster i kanap tanak).
6. decembra tek. god. Hirurški, veterinarski i zubarski instrumenti i zubarski material.
9. decembra tek. god. Gumene stvari i sprave bolničko learske.
11. decembra tek. god. Bolničko posuđe i posteljni sudovi, emailirani i stakleni.
13. decembra tek. god. Gvozdeni umivaonici, primus lampe sa i i više brerera; kuhinjski (noževi, viljuške, sature i mašine za meso).
15. decembra tek. god. Posteljne stvari (čebad vunena, slamarice i jastuci kudejnt).
18. decembra tek. god. Utege (za herniju).

Rok isporuka pojedinih materijala je od 3—5 meseci, računajući od dana odobrenja, a predaja franko slagalište u Zemunu. Licitacija izvršuje se označenih dana u kancelariji ove uprave. Kaucija je 5% za naše, a 10% za strane podnike, koja se polaže do 10 časova, a ponude primaju se do 11 časova gore označenih dana. Ponuda (ofert) snabdeven taksonom markom od 20 dinara predaje se u zapečatom kovertu. Cena da je označena za svaki artikl cifrom i slovima u dinarskoj moneti. Ponude docnije podnete i bez kaucije neće se uzimati u posupak. Uslovi, mustra i detaljni spiskovi potrebnog materijala mogu se videti svakog dana od 8—12 časova u kancelariji ove uprave. Zainteresovanim licima (van Brograda) na njihov zahtev sataće se detaljni spiskovi materijala, za koji se dotični bude interesovao uz plaćenu poštarinu.

Broj 2948 iz

Kancelarije uprave Glavnog Sanitetskog slagališta
28. septembra 1922 god. u Zemunu.

Zidarsko akordno partijo

8 do 10 zidarjev za ometna dela v Ljubljani, približno 2 tisoč kvad. metrov, išče za takoj „Slograd“, Ljubljana, Sp. Šiška.

Sprejmemo

kolporterja,

ki bi raz-
važal list
na triciklu

za okraje in ceste na periferiji.
Oglasiti se je v upravi našega
lista med 3.—4. uro popoldne.

Gradbeno podjetje
Ing. Dukić & drug
Ljubljana, Bohoričeva ul. 20.
se priporoča za vsa
v to stroko spada-
joča dela.

Išče se lokal v Ljubljani

primeren za kako trgovino, na razmeroma promet-
nem kraju. Ponudbe pod „lokal“ na upravo lista.

Krasna parcela

za vilo in vrt ležeča
zu Tivolija se prodaja
Naslov pri anon. drugu

ALOMA COMPANY, Ljubljana, Kongresni trg

All bi se radi temeljito rešili **revmatizma?** žena tisoče ozdravljenih!

Bolečine v členkih in sklepih, zatekli udje, sključene roke in noge, trganje, bodenje, vlečenje po različnih delih telesa, da, tudi slabost oči so posledice revmatičnih in protinskih bolečin.

Nudim Vam priročno sredstvo za ozdravljenje.

Ni univerzalno zdravilo nego zdravilo, kakršno dobrotna mati priroda deli bolnemu človeku. Vsakemu brezplačno poskušajo. Pišite takoj, pa Vam pošljem svoj pomoček in poučno razpravo popolnoma zastoj. Postanete še moj hvaležen pristaš.

Expedition der Opern-Apotheke, Budapest VI. Abt. I.

Emil

Adamič:

16 jugoslovanskih
narodnih pesmi

I. del (moški zbori) je ravnokar izšlo. Cena partituri 10 Din.

Naroča se pri

ZVEZNI KNJIGARNI, Ljubljana, Marijin trg 8.

Pevska društva segajte pridno po njih!